

# Дневникъ

(стенографски)

на

## XVII<sup>то</sup> обикновено Народно събрание.

Трета извънредна сесия.

2 заседание, сряда, 17 октомврий 1917 година.

(Открито отъ председателя д-ръ Д. К. Вачовъ въ 4 ч. слѣдъ пладне)

**Председателъ:** (Звъни) Засѣданието се открива.

Г. секретарьтъ ще провѣри по списъка кои отъ г. г. народнитѣ прѣдставители присѣдствуватъ.

**Секретарь П. Панайотовъ:** (Прочита списъка. Отсѣдствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Георги Абаджиевъ, Мехмедъ Джелалъ Абединъ, Димитъръ Арнаудовъ, Христо Божики, д-ръ Борисъ Вазовъ, Георги Генковъ, Петъръ Даскаловъ, Димитъръ Джанкардашлийски, Георги Димитровъ, Гочо Димовъ, Василь Димчевъ, Константинъ Досевъ, Дончо Златковъ, Сотиръ Календеровъ, Белизаръ Каракашевъ, Радой Козаровъ, Добри Кротневъ, Рашко Маджаровъ, Стефанъ Манафовъ, Александъръ Механджийски, Никола Наумовъ, Адамъ Нейчевъ, Никола Ненчовъ, Василь Николовъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Михайлъ Такевъ, Никола Харлаковъ, Никола Шишковъ, х. Махмудъ Сабри бей Шукриевъ, Юрданъ Юрдановъ и Христо Янковъ)

**Председателъ:** Отъ 244 народни прѣдставители отсѣдствуватъ 31; налице сж 213. Значи, има законното число, за да може засѣданието да се състои.

Постѣпили сж слѣднитѣ законопроекти:

Отъ Министерството на финанситѣ — законопроектъ за дневни пари на държавнитѣ служители въ военно врѣме.

Отъ Министерството на народното просвѣщение — законопроектъ за измѣнение и допълнение на чл. чл. 292, 293, 294, 305, 316, 318, 333, 335, 336, 337, 339, 340 и 343 отъ закона за народното просвѣщение.

Двата тия законопроекта ще се раздадатъ на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се турятъ на дневенъ редъ.

Постѣпили сж нѣколко заявления за отпуски, още отъ начало, прѣди да почнемъ работата.

Русенскиятъ народенъ прѣдставитель г. Панко Вангеловъ, телеграфически съобщава, че на 15 не ще може да присѣдствува и иска да му се разрѣши единъ день отпущкъ. Понеже е за единъ само, нѣма нужда да се разрѣшава.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Михайлъ Такевъ съ заявление иска 20 дни отпущкъ, понеже щѣлъ да замине за Швейцария, за да настане тамъ въ нѣкой санаториумъ едно свое болно дѣте. Споредъ правилника, Народното събрание е суверено да рѣши. Които сж съгласни съ искането на г. Такева, да му се разрѣши 20-дневенъ отпущкъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Струмишкиятъ народенъ прѣдставитель г. Дончо Златковъ телеграфически иска 20 дни отпущкъ. Причини не указва. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители сж съгласни съ неговото искане, моля, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Кюстендилскиятъ народенъ прѣдставитель г. Христо Янковъ, по много важни домашни причини, телеграфически иска да му се разрѣши 3 дни отпущкъ. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Видинскиятъ народенъ прѣдставитель г. Никола Харлаковъ отъ Стокхолмъ телеграфически иска да му се разрѣши 1 мѣсецъ отпущкъ. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Гочо Димовъ телеграфически иска, по важни домашни причини, прѣди да е дошелъ, да му се разрѣши 6 дни отпущкъ. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Пловдивскиятъ народенъ прѣдставитель г. Борисъ Вазовъ моли да му се разрѣши 15 дневенъ отпущкъ по болестъ, като прилага при това медицинско свидѣтелство. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Търновскиятъ народенъ прѣдставитель г. Юрданъ Юрдановъ телеграфически иска да му се разрѣши отпущкъ до 21 октомврий. Причини не указва. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставитель г. Добри Кротневъ телеграфически иска да му се разрѣши 6 дни отпущкъ, начиная отъ 16 того. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Старозагорскиятъ народенъ прѣдставитель г. Василь Димчевъ телеграфически иска да му се разрѣши, по важни домашни причини, 5 дни отпущкъ. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Търновскиятъ народенъ прѣдставитель г. д-ръ Никола Стойчевъ съ заявление иска, по болезнени причини, да му се разрѣши 15-дневенъ отпущкъ. Прилага при това и едно медицинско свидѣтелство. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Сега постѣпи едно заявление отъ търновския народенъ прѣдставитель г. Никола Мушановъ, съ което моли, по домашни причини, да му се разрѣши 2 дни отпущкъ, считанъ отъ 16 того. Които сж съгласни съ искането му, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Прието.

Прѣди да прочита постѣпилитѣ интерпелации, ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители да почакаѣтѣ свещеникѣтъ и ходжата да подведатѣ подѣ клетва новитѣ народни прѣдставители.

(Свещеникѣ Иванѣ Писевѣ подведе подѣ клетва г. г. народнитѣ прѣдставители: Тодорѣ Митевѣ, Тодорѣ Димчевѣ и Андрей Садразановѣ. Ходжата Саддединѣ подведе подѣ клетва народния прѣдставителѣ г. х. Ибриамѣ Юмеровѣ)

Г-да! Както съобщихѣ въ миналото засѣданиѣ, постѣпили сѣ нѣколко интерпелации, първата отѣ които е слѣдната: (Чете)

„Запитване къмѣ г. министърѣ-прѣдседателя.

На основание чл. 107 отѣ конституцията, подписанитѣ народни прѣдставители молятѣ г. министърѣ-прѣдседателя да отговори:

Какви мѣрки е взело и смѣта да вземе правителството за осигуряването на хранителнитѣ продукти и други прѣдмети отѣ първа необходимостѣ, за да могатѣ да се задоволяватѣ нуждитѣ на войската и народа?

София, 15 октомврий 1917 г.

Подписали: И. Гешовѣ, д-рѣ П. Джидровѣ, К. Пастуховѣ, С. Момчевѣ, Д. Драгиевѣ, А. Радоловѣ, А. Малиновѣ, С. Костурковѣ, Т. Теодоровѣ, д-рѣ Й. Фаденхехтѣ, д-рѣ А. Ходжовѣ, С. Омарчевски, Н. Атанасовѣ, Ц. Бакаловѣ, А. Ляпчевѣ.“

Втората интерпелация е сѣщо къмѣ г. министърѣ-прѣдседателя и министърѣтъ на външнитѣ работи съ съдържаниѣ: (Чете)

„На основание чл. 107 отѣ конституцията и чл. 54 отѣ правилника за вътрѣшния редѣ на Народното събрание, долуподписанитѣ народни прѣдставители молимѣ г. министърѣ-прѣдседателя да отговори въ най-непродължително врѣме на слѣдното запитване:

Смѣта ли правителството да освѣтли народното прѣдставителство върху цѣлитѣ на войната и какво е сторило досега и мисли да стори за ускорението на толкова необходимия за нашия народѣ мирѣ?“ Подписали сѣщитѣ.

Третата интерпелация е сѣщо къмѣ г. министърѣ-прѣдседателя съ съдържаниѣ: (Чете)

На основание чл. 107 отѣ конституцията и чл. 54 отѣ правилника за вътрѣшния редѣ на Народното събрание, молимѣ Ви въ най-скоро врѣме да отговорите на слѣдното наше запитване:

1. Смѣта ли правителството за съвмѣстимо съ конституцията и сѣ интереситѣ на народа продължаването на създадения изключителенѣ режимѣ на цензурата?

2. Не намира ли правителството, че е крайно врѣме да се удовлетвори законѣтъ, като се прѣмахне практикуваниятѣ цензуренѣ режимѣ и се даде пълна свобода на печата за разискване на общественитѣ въпроси?“

Подписали сѣщитѣ.

Четвъртата интерпелация е сѣщо къмѣ г. министърѣ-прѣдседателя отѣ софийския народенѣ прѣдставителѣ г. Димитърѣ Благоевѣ, пловдивския народенѣ прѣдставителѣ г. Василѣ Коларовѣ и плѣвненския народенѣ прѣдставителѣ г. Христо Кабакчиевѣ отѣ името на парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия. (Чете)

„На основание чл. 107 отѣ конституцията, молимѣ г. министърѣ-прѣдседателя да ни отговори на слѣдното запитване:

Прѣди повече отѣ двѣ години българското правителство хвърли българския народѣ, безѣ неговото знание и противѣ волята му, въ пожара на общоевропейската война, избухнала поради съперничеството между голѣмитѣ империалистически държави при подѣлбата на земното кълбо. Обявената отѣ него цѣль за участието на България въ войната бѣ обединението на българския народѣ, сѣщо както и на останалитѣ балкански държавицѣ военната цѣль бѣ националното имѣ обединение. Отѣ тогава насамѣ силата на орѣжието повали на земята и разори съвършено повечето отѣ нашитѣ сѣсѣди, а българскиятѣ народѣ, макарѣ и въ владѣние на обширни чужди територии, изнемогна подѣ непоносимото брѣме на една безкрайна и страшно изтощителна война и прѣдѣ опасността да не го сполѣти участието на неговитѣ сѣсѣди. Участието на малкитѣ балкански държави въ войната даде единѣ сигуренѣ резултатѣ: кръвѣта на балканскитѣ народи и богатствата на тѣхнитѣ земи послужиха и служатѣ още за водене гигантската брѣба между голѣмитѣ империалистически държави, и послѣднитѣ, безѣ да държатѣ смѣтка за силитѣ и интереситѣ на малкитѣ си съюзници, ще продължаватѣ взаимната си брѣба, докогато имѣ диктуватѣ собственитѣ интереси.

Националното обединение бѣ и си остава само една примамка и въ рѣцѣтъ на балканскитѣ народи. То е такова и въ рѣцѣтъ на балканскитѣ буржоазии и династии, които се стремятъ къмѣ хегемония на Балканитѣ. Плодѣ на това стремление бѣха балканскитѣ войни, резултатѣ на сѣщето е и участието въ сегашната война на България и на другитѣ балкански държави. Повече земя за пазари, повече подданици-данѣкоплатци и повече богатства — това сѣ дѣйствителнитѣ цѣли на войната за господствуващата въ България буржоазия и династия. За това тѣ безогледно простиратѣ владѣнието си върху чужди земи и чужди народи и сѣ жадностѣ трупатѣ колосални богатства отѣ грѣба на българския народѣ. Въ стремлението си да си осигурятѣ по-обширни владѣния и по-голѣми богатства, тѣ продължаватѣ войната до безконечностѣ.

Обаче българскиятѣ народѣ, въорѣженѣ и невъорѣженѣ, иска незабавенѣ мирѣ. Правителството е длѣжно да се вслуша въ неговия гласѣ и да отстрани всички прѣчки, които стоятѣ на пътя къмѣ мира. Ако, въпрѣки всичко, то остане на страната на империалиститѣ, които продължаватѣ войната до безконечностѣ, то само ще тикне българския народѣ къмѣ брѣба, ведно сѣ другитѣ воюващи народи, за извоюване на единѣ истински и траенѣ мирѣ между народитѣ възѣ основа на тѣхната свобода и автономия.

Прѣдѣ видѣ на горното, отѣ името на работническата социалдемократическа парламентарна група, молимѣ г. министърѣ-прѣдседателя да ни отговори:

1. Подѣ какви условия българското правителство е готово да сключи мирѣ?

2. Какво мисли то да прѣдприеме за по-скорошното свѣщване на войната?“

Подписали тримата, които споменахѣ отначало.

Друго едно запитване отѣ сѣщитѣ господа, Благоевѣ, Коларовѣ и Кабакчиевѣ, отѣ името на парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия, пакѣ къмѣ г. министърѣ-прѣдседателя. (Чете)

„Отѣ три години въ България е обявено военно положение и българскиятѣ народѣ е лишенѣ отѣ основнитѣ си политически свободи и правдини. Противѣ изнящото запрѣщение на конституцията, надѣ печата и надѣ частната кореспонденция биде наложена цензура, която, не обезпокоявана отѣ никого, разпрострѣ своето опекунство и надѣ Народното събрание, разискванията въ което и върху най-животрѣптящитѣ въпроси не могатѣ, благодарение на цензурата, да стигнатѣ до знанието на българския народѣ. Сѣщеврѣменно, по административенѣ редѣ, бидоха запрѣтени всѣкакви събрания и прѣвстановенѣ всѣкакъвѣ политически животѣ въ страната. Възцари се пълна военна диктатура, въорѣжена съ огромни срѣдства за насилия и терорѣ и неотговорна предѣ никого.

Това безпомощно положение на народа биде използвано нашироко отѣ господствуващитѣ класи и отѣ властующитѣ клѣки за прокарването и поддържането на тѣхната воинствена политика и за системното ограбване на държавата и народа. Подѣ охраната на военната диктатура се извършватѣ нечувани злодѣяния и прѣстѣпления, цѣвятѣ мръсни гешефти, спекулции и грабежи, изсмуква се безгранично работническиятѣ трудѣ и се изготвяватѣ атентати противѣ свободата, живота и имота на българския народѣ. Чрѣзѣ нея се възпира и законната брѣба на народа за мирѣ. Военната диктатура не е срѣдство на народа за обезпечение жизненитѣ му интереси отѣ злосторници, а орѣдие на грабителската и военнотлюбива буржоазия за прокарване на нейнитѣ народоубийствени цѣли.

Поѣдѣ видѣ на това, молимѣ г. министърѣ-прѣдседателя да ни отговори:

Не мисли ли българското правителство, че е необходимо да се вдигне военното положение въ страната, да се възстанови конституцията и да се възвратѣ на българскитѣ граждани отнетитѣ имѣ свободи на печата, на словото и на събранията, за да може въ тия сѣлбоносни врѣмена народѣтъ свободно да изкаже своята воля и ефикасно да брани интереситѣ си?“

Тази интерпелация има сврѣзка съ интерпелацията, която прѣди малко прочетохѣ, за цензурата. Сѣщо и първата интерпелация има сврѣзка съ прѣдидущата интерпелация.

Министърѣ-прѣдседателѣ д-рѣ В. Радославовѣ: Май, някаква връзка нѣма.

Прѣдседателѣтъ: Има друго едно запитване отѣ сѣщитѣ г. г. народни прѣдставители, Благоевѣ, Коларовѣ и

Кабакчиев, отъ името на парламентарната група на Работническата социалдемокритическа партия, също къмъ г. министър-председателя. (Чете)

„На основание на чл. 107 отъ конституцията, молимъ г. министър-председателя да ни отговори на слѣдното:

Осигурило ли е българското правителство прѣхраната на народа и задоволяването неговитѣ нужди отъ облѣкло, обуца, гориво и пр. и какви мѣрки е взело и тѣкми да вземе за постигането на тая цѣль?“

И тази интерпелация има свръзка съ първата, която прочетохъ, по този въпросъ.

Друго едно запитване, отправено отъ народнитѣ прѣдставители на земеделската парламентарна група г. г. Александър Ботевъ и Ангелъ Кундалевъ до г. министър-председателя и управляющъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве. (Чете)

„На основание чл. 107 отъ конституцията, съ това отправяме Ви, Господинъ Министре, слѣдното запитване:

1. Извѣстно ли Ви е, че вслѣдствие наредбитѣ на Дирекцията за стопански грижи и обществена прѣдвидливостъ почти всичката вълна и всичкитѣ кожи, отъ които населението си правѣше дрехи и обувки, сѣ реквизирани и извзети и, като така, населението остана безъ облѣкло и обувки, ходи окъсано и босо и е принудено босо да обработва и посѣва земята и да пасе добитѣка? И

2. Като Ви е извѣстно всичко това, какви бързи и ефикасни мѣрки ще вземете, за да се снабди населението, а особено работното земеделско, съ дрехи и царвули, защото днешното негово положение е крайно нетърпимо?“

Пслѣдна една интерпелация постѣпи сега, отъ г. Георги Занковъ, отправена до г. министра на войната. (Чете)

„Въ началото на III-та редовна сесия депозирахъ въ прѣдседателството на Камарата интерпелация досежно военнитѣ ни неуспѣхи и загуби, станали прѣдимно на южния ни фронтъ поради осждителното невѣжество и прѣстѣпна небръжностъ, за което бидоха уволнени нѣкои генерали. Тая интерпелация не биде сложена на дневенъ редъ, въпрѣки изричния текстъ на чл. 107 отъ конституцията, обаче министърътъ на войната при дебатирането на послѣдния извънреденъ воененъ кредитъ заяви, че по повдигнатия въпросъ се води съдебно слѣдствие и виновнитѣ ще бждатъ наказани.

Важността и сериозността на въпроса и днесъ не сѣ изгубили значение, особено когато сме прѣдъ нови военни събития на нескончаемата всевъѣтска война. Налага ни се дългъ и право наново да се занимаемъ и да потърсимъ понасяне отговорности отъ страна на виновницитѣ, още повече, когато самото тронно слово ни говори за съдебноноснитѣ врѣмена, които прѣживѣва държавата. Слѣдователно, въпроси, касающи се за загуби и неуспѣхи, причинени на фронта и тила отъ страна на голѣмото командване, подкосващи духа на войницитѣ и вѣрата имъ въ началството, не бива да се прѣминаватъ въ мълчание, нито да се оставятъ на забвение, защото горчивиятъ опитъ отъ миналитѣ войни ни сочи цѣнни поуки.

Ето защо повдигнатия въпросъ слагамъ на разглеждане прѣдъ народното прѣдставителство и моля да ми се отговори: какво е установило съдебното слѣдствие и понесли ли сѣ отговорностъ виновницитѣ?“

Всички тия интерпелации ще се съобщятъ въ прѣписъ на г. г. министритѣ и тѣ ще кажатъ, кога ще бждатъ готови да имъ отговорятъ.

Има думата г. Кръстю Пастуховъ.

**К. Пастуховъ:** Г. г. народни прѣдставители! Въ съзнание тежестъта на положението слѣдъ три години воюване, а за България вече двѣ години, нашата парламентарна група, въ съгласие съ други петъ парламентарни групи, рѣши да поиска свикване Народното събрание на извънредна сесия, за да има то възможностъ, като върховенъ органъ въ нашата страна, да се произнесе по въпроситѣ, които интересуватъ и създаватъ грижа на всѣки български гражданинъ и които сѣ изложени въ общи черти въ подаденитѣ отъ насъ три интерпелации, чрѣзъ г. прѣдседателя на Народното събрание, до правителството, въ лицето на г. министър-председателя.

Ние смѣтаме — безъ да влизаме въ съществото на работата — че правителството, което въ тронното си слово е принудено да подчертае съдебноносността на момента, прѣживяванъ отъ насъ, ще се съгласи тѣзи интерпелации да бждатъ поставени на дневенъ редъ още сега, за да бждатъ разглеждани. Никой не може да се оправдае съ това, че не ще бжде готовъ да имъ отговори въ едно

идуше засѣдание, освѣнъ ако признае, че е неспособенъ да имъ отговори, . . .

**Министър-председател д-ръ В. Радославовъ:** И то може, разбира се.

**К. Пастуховъ:** . . . защото тѣ се отнасятъ до въпроси много извѣстни на всинца ни, до въпроси, които трѣбва да съставятъ грижа на правителството всѣка минута. И азъ не искамъ да се съмнѣвамъ, че правителството отъ гледна точка на готовностъ не ще посмѣе да откаже на искането на шестъ парламентарни групи, които прѣдставятъ болшинството на избирателитѣ отъ българския народъ прѣди обявяването на войната и които сега, слѣдъ обявяването на войната, сигурно прѣдставяватъ — съ поголѣмо право можемъ да кажемъ — още по-голѣма сила, че то не ще смѣе да откаже да пристѣпи къмъ поставяне на дневенъ редъ въпроситѣ тия интерпелации и още първия денъ да се тури въ конфликтъ съ народното прѣдседателство. Това толкозъ повече, че свикването на Народното събрание на извънредна сесия е станало — това е нашето убѣждение — по настояване на тия опозиционни групи. Добрѣ би било, ако и правителството е съзнало, и то отъ себе си, нуждата отъ свикване Народното събрание на извънредна сесия.

Г. г. народни прѣдставители! Както конституцията, тѣй и правилникътъ, въ чл. 54, опрѣдѣля, задължава да се отговори на интерпелациитѣ въ едно скоро врѣме, като дава право на Народното събрание още въ същото засѣдание на прочитането имъ да опрѣдѣли деня за тѣхното разглеждане. Азъ моля отъ името на нашата парламентарна група, вѣрвамъ, и отъ името на всички групи, които сѣ подписали въпроснитѣ интерпелации, щото Народното събрание да рѣши да се поставятъ на разглеждане още въ идното засѣдание или въ едно най-скоро врѣме. Съгласно опрѣдѣления редъ въ Народното събрание, четвъртъкъ е назначенъ за разглеждане на интерпелации. Ако този денъ е много близкъ за правителството, за г. министър-председателя, то може да стане отсрочване съ единъ или два дена, при всичко, че нѣма никакви причини за това отлагане. Въ всѣки случай, отговорътъ трѣбва да стане въ едно скоро врѣме.

Ние мислимъ, г. г. народни прѣдставители, че е крайно врѣме българскитѣ Парламентъ да съзнае тежестъта на положението, да се вслуша въ онова, което става и се извършва на фронта и задъ фронта, и отъ желание да спомогне за благополучното завършване на войната и за ускорението на мира, както и за намирането срѣдства за организиране прѣхраната на населението и на армията, той ще се отрече отъ досегашната своя склонностъ да отлага трептящитѣ за разглеждане въпроси до една безконечностъ и по такъвъ начинъ да се осуетява правото на Народното събрание да разглежда и да се произнася по поднесенитѣ на него интерпелации. Едно отъ най-важнитѣ права на народното прѣдставителство ако е да интерпелира правителството, то нека упражнимъ това право, за да добиемъ освѣтление по въпроситѣ, които засѣгатъ съществото на България и отъ които зависи доброто или лошото завършване на войната. Азъ се надѣвамъ, че ние ще се отречемъ — собствено вие, отъ болшинството — отъ този редъ на процедиране въ Народното събрание, който, за съжаление, отъ три години насамъ ние постоянно сме имали случай да го практикуваме. Тукъ и да се търпи отъ страна на опозицията, като, напр., произволно се поставятъ и отлагатъ въпроситѣ за разглеждане, като не се извършва редовното гласуване на изчерпанитѣ и подлежащи на гласуване въпроси, съ една рѣчь, като се прибѣгва до срѣдства, които въ обикновения животъ се наричатъ фалшифициране вота на Народното събрание. Този начинъ на процедиране трѣбва да бжде прѣмахнатъ. И ние за насъ си, за нашата група, можемъ да заявимъ още отсега, че ще се мжчимъ да направимъ всичко, за да не дадемъ възможностъ на когото и да било при консултиране волята на Народното събрание да се изнудва то или да се фалшифицира неговиятъ вотъ, защото у насъ прѣобладвава съзнанието, че врѣмената сѣ тежки и че ние не искаме въ послѣдния часъ, когато вече, може-би, ще бжде много късно, да заговоримъ за въпроси, разрѣшението на които е свършено вече.

Никой отъ насъ не може да противопостави възражението, че въпросътъ за прѣхраната не съществува за българския народъ, за българската армия, за българския народенъ прѣдставител. Никой отъ насъ не може да постави възражението, че за насъ, че за българския народъ

не съществува въпросът за осветление цѣлитѣ на войната и за политиката на правителството, относително това, що е направило или що мисли да направи то отъ своя страна, да спомогне за приближението на България къмъ единъ миръ, отъ който тъй много се нуждаемъ както ние, тъй и цѣлото човѣчество вече. Усилията на Народното събрание трѣбва да бждатъ насочени въ тази посока, както ги виждаме ние да сж насочени тѣ и въ други парламенти, защото оня, който мълчи по тѣзи въпроси, той готви гробъ на своето отечество, той става спомагачъ за продължаване на войната.

Сжщо тъй, г. г. народни прѣдставители, положението на нашия печатъ е нетърпимо, пословично вече. Ние живѣемъ подъ единъ цензуренъ режимъ, подъ едно военно положение, което не дава възможностъ на българския гражданинъ, нито свободно да размѣни мисли върху положението, нито свободно да се изкаже върху въпроси, които интересуватъ обществото. Най-малкиятъ намекъ въ тази посока се задушава отъ цензурата. Нѣма никоя друга страна, въ която гражданството тъй да е обезправено относително неговата свобода на печата и неговата свобода на събранията, както това е въ България. Ние виждаме, напр., даже въ нашитѣ съюзнции, че печатътъ е тъй свободенъ, щото може нѣкой отъ насъ да се пита: въ що се изразява тамъ цензурата? Тамъ ставатъ събрания и за продължаване на войната, и за съкратяване на войната, и за налагане на единъ миръ по споразумѣние. Тамъ става свикване на конгреси отъ страна на партии, които партии, естествено, ще се произнесатъ върху положението на страната, а въ днешния моментъ да се произнесешъ по положението на една страна, това значи да заговоришъ за прѣхраната, да заговоришъ за военнитѣ цѣли на държавата, да заговоришъ за всички онѣзи въпроси, които сж свързани съ войната, които прѣизпълватъ душата на всѣки, който е на фронта, който е въ тѣла, и отъ разрѣшението на които зависи по-скорошното или по-бавното приближение на народитѣ къмъ мира. Ние го вече разбрахме и това е ясно вече, че миръ нѣма да настѣпи, докогато народитѣ не заговорятъ за него, докогато тѣ не внесатъ своя дѣлъ и не внушатъ на дипломатията, че тя не е всичко, че тя не може да подражава на миналото, защото въ XX-то столѣтие живѣятъ народи, които искатъ не да се проливатъ кърви до безконечностъ, но които искатъ да затвърдятъ едно сносно човѣшко съществуване, които ще искатъ да турятъ край на кръвопролитието на народитѣ, които, въ лицето на народнитѣ прѣдставителства, трѣбва да издигнатъ своя гласъ, за да се състави едно обществено мнѣние, което ще накара повилнитѣ държавници да се вслушатъ въ гласа на народитѣ и да турятъ край на тази непозната въ историята човѣшка капанница.

Ето защо и нашата социалистическа група, въ изпълнение на своя граждански дългъ, на дълга си къмъ отечеството, на дълга си къмъ онѣзи, които стоятъ на фронта, които всѣки часъ питатъ: „Що правите въ Народното събрание и какви мѣрки вземате за подобрене на нашето положение и за туряне край на войната?“, се е съгласила да поиска свикване на Народното събрание на извънредна сесия и да настои за поставянето на дневенъ редъ въ Народното събрание онѣзи интерпелации, които се прочетоха отъ г. прѣдседателя, и искамъ да вѣрвамъ, че и Народното събрание, проникнато отъ сжщитѣ побуждения, ще даде съгласието си да се поставятъ тѣ на разглеждане и да се хвърли свѣтлина върху положението и въ България. Нека България не бжде послѣдната страна, въ която Парламентътъ не говори и за която всички казватъ, че тамъ народътъ мълчи, че тамъ народътъ е подъ капакъ, че тамъ всичко нѣколко души рѣшаватъ неговата сждба.

**Прѣдседателъ:** Има думата г. Георги Кирковъ.

**Г. Кирковъ:** Г. г. народни прѣдставители! Отъ името на нашата парламентарна група трѣбва да заявя, че поставянето на дневенъ редъ интерпелациитѣ, подадени отъ насъ, както и другитѣ, трѣбва да стане не само въ най-скоро врѣме, но трѣбва да стане за въ четвъртъкъ — денъ, опрѣдѣленъ отъ самия нашъ правилникъ за разглеждане на интерпелациитѣ; значи, за утрѣ. Това се налага толкова повече, че и въ нашата страна, както и въ другитѣ страни, много отъ войнственитѣ партии, много отъ тия, които въ началото на войната, въ рѣзко противорѣчие съ насъ, социалъ-демократитѣ, бѣха и за войната, търсѣха побѣдата и гонѣха успѣшното завършване на военнитѣ дѣйствия, най-сетнѣ и тѣ днесъ въ всички страни, и у насъ сжщо така, идатъ да признаятъ, че вече е необ-

ходимо да се тури край на тая изтрѣбителна война, да повторятъ онова, което ние прѣди три години отъ тая трибуна отъ наша страна тъй силно изказахме. Намъ ни е толкова повече приятно, че този въпросъ се повдига и отъ тѣзи срѣди у насъ, както и въ странство, и че иде моментъ, когато наистина и правителство, и Парламентъ, и партии трѣбва да покажатъ боята си тукъ, отъ тая трибуна, да се види какво сж тѣ вършили вчера, за какво сж се стремили вчера и какво днесъ трѣбва да се извърши въ нашата страна, за да се тури край на тая изтрѣбителна война, да се тури редъ въ прѣхраната на населението и да се прѣмахне онуй позорно тегло, онуй позорно иго, подъ което ние се намираме, като една свободна конституционна страна, а въ сжщностъ съ едно военно положение, съ една военна диктатура, при която вилнѣятъ безотговорни военни лица, жертва на които ставатъ български граждани, безъ отговорностъ, безъ прѣслѣждане.

Така сжщо и нашиятъ печатъ не е свободенъ. Въпрѣки всѣка конституция, въпрѣки изричността на конституцията, че у насъ цензура е непозволена, у насъ съществува не само цензура, а съществува нѣщо повече. У насъ тъй наречениятъ този цензуренъ институтъ заставя редакциитѣ да не пишатъ това-онова, и не само туй, но и да криятъ отъ българския народъ, отъ българскитѣ граждани, че надъ тѣхъ се извършва едно морално, духовно насилие. Нашата цензура е станала невъзможна. Азъ казвамъ, нашата цензура не е нищо друго, освѣнъ едно срѣдство, за да се прикриятъ ужаснитѣ золуми, безобразия, закононарушения и прѣстѣпления въ нашата страна. И ако вземемъ кой да е вѣстникъ отъ всички тѣзи, които сж цензурирани, нѣма да намѣримъ нито единъ, който да е цензуриранъ въ отдѣла, който засѣга войната, или военнитѣ дѣйствия, или армията, а прѣдимно цензурата е за закрила, за прикриване, за забулване на прѣстѣпления, прѣстѣпления не само противъ обикновенитѣ закони въ нашата страна, но и противъ самата конституция. Това е едно прѣстѣпление, което Парламентътъ го санкционира отъ толкова врѣме, което той го търпи съ своето мълчание. А резултатитѣ отъ подобно едно положение могатъ да бждатъ само гибелни за нашата страна. Трѣбва да излѣзе всичко на мегданъ. И тоя народъ, тази страна, които се страхуватъ отъ истината, не заслужаватъ самостоятелно, независимо съществуване, тѣхнитѣ парламентъ не заслужава своето име. Българскиятъ народъ не може да загине отъ истината, не може да загине отъ това, че се разкриватъ неговитѣ недѣлжи и недостатѣци въ живота и управлението му.

Прѣдъ видъ на това, г. г. народни прѣдставители, азъ ви моля и мисля, че и правителството, въ лицето на г. министъръ-прѣдседателя, ще се съгласи, щото утрѣ тѣзи интерпелации да се поставятъ на дневенъ редъ, да се изкажатъ всички партии, а така сжщо и правителството, за да се поставятъ въпроситѣ наясно, изобщо положението на България да бжде ясно, както по отношение на войната, така и по отношение на въпроситѣ по прѣхраната на населението, а така сжщо и по въпроситѣ, които засѣгатъ нашитѣ конституционни гаранции и свободи. Тѣй щото, азъ се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието, че трѣбва по-скоро, даже утрѣ, да се разгледатъ тѣзи интерпелации.

**Прѣдседателъ:** Има думата г. Стоянъ Костурковъ.

**С. Костурковъ:** Г. г. народни прѣдставители! Правилникътъ задължава г. г. министритѣ да отговарятъ, въ продължение на сесията, на запитванията, които имъ се отправятъ отъ народнитѣ прѣдставители. Правителството, възползвано отъ правилника, прѣзъ миналитѣ сесии постоянно отлагаше да отговаря на запитванията, които му се отправяха отъ тази страна. (Сочи лѣвицата и крайната лѣвица) Това е констатирано не единъ пътъ прѣзъ тритѣ изминали редовни сесии на XVII-то обикновено Народно събрание; то е констатирано и прѣзъ двѣтѣ извънредни сесии на сжщото Събрание. Нека не се зловиди на правителството това подчертаване отъ моя страна на този фактъ, защото той е грубъ фактъ. Правителството, за интереситѣ на своя престижъ, не трѣбваше да го допусне; но то е минало. Тритѣ интерпелации, подписани отъ делегатитѣ на шестѣтъ парламентарни групи, които интерпелации сж депозирани при г. прѣдседателя на Събраниято, засѣгатъ въпроси, които тѣкмо прѣдизвикаха свикването на днешната трета извънредна сесия на Народното събрание. Прѣдставителитѣ на шестѣтъ парламентарни групи, г. г. народни прѣдставители, още прѣзъ мѣсець юлий отправиха едно писмо до г. министъръ-прѣдседателя, съ което го молѣха да свика незабавно народното прѣдставителство

на извънредна сесия, за да се обсъдят въпроси, които не търпят отлагане, било по вътрешното положение, било по външните отношения на България. Съ второ писмо, напослѣдък, прѣди нѣколко седмици, народното прѣдставителство повтори пакъ молбата си до г. министър-прѣдседателя и при срѣщата, която имаме съ него, той се убѣди, че нашето искане е крайно основателно и се ангажира прѣдъ насъ да защитава нашето искане въ Министерския съвѣтъ. Ние видѣхме най-послѣ рѣшението на Министерския съвѣтъ да се свика народното прѣдставителство на извънредна сесия. Е добръ, заключението, г. г. народни прѣдставители, отъ всичко туй, което е истина, е, че въпроситѣ, които сѣ повдигнати отъ насъ прѣдъ г. министър-прѣдседателя, трѣбва да прѣдставляватъ, да правятъ съдържанието на работата, която извънредната сесия ще има да върши, защото тъкмо тия въпроси не търпятъ, най-не търпятъ отлагане. Тѣзи въпроси сѣ твърдѣ много, но ние избрахме три, които заематъ първо мѣсто между всички; слѣдъ обсъждането и разрѣшението на тѣзи три въпроса могатъ да бѣдатъ засѣгнати, обсъдени и разрѣшени всички останали. Тѣзи три въпроси сѣ изложени въ нашитѣ три интерпелации: първо, по прѣхраната на армията и населението, второ, по мира, сир. по военнитѣ цѣли на България, и трето, по цензурата. Азъ нѣма да се спирамъ нито върху единъ отъ тия три голѣми въпроси, които правятъ съдържанието на нашитѣ три интерпелации, защото ще дойде день, когато по тия въпроси ще се изкаже нашата група така, както иматъ право да се изкажатъ и всички други. Азъ подчертавамъ мисълта, че сегашната извънредна сесия на Народното събрание ще бѣде безцѣлна, ако тя не се справи прѣди всичко съ тия три въпроси, незабавното обсъждане и разрѣшение на които г. министър-прѣдседателъ е призналъ, първо, лично прѣдъ насъ, прѣдставителитѣ на тия групи, които се срѣщаха съ него, и второ, призналъ го е прѣдъ цѣлия Министерски съвѣтъ съ факта, че се е съгласилъ да свика извънредна сесия на Народното събрание. И азъ съмъ убѣденъ, по-добрѣ обичамъ да вѣрвамъ, че г. министър-прѣдседателъ и правителството нѣма да иматъ нищо противъ нашето искане, щото първата работа на сегашната сесия да бѣде разглеждането на тия три интерпелации. Първо мѣсто между тѣхъ трѣбва да заеме интерпелацията по прѣхраната, защото, наврѣмето, на г. министър-прѣдседателя, който забѣлѣза, че 20—30 дни ни дѣлятъ отъ врѣмето, въ което ние искахме втори пътъ извънредна сесия, и врѣмето, въ което трѣбва да се свика редовната сесия, азъ казахъ една мисль, която ще подчерта прѣлъ васъ, г. г. народни прѣдставители, защото тази мисль изразява истинското положение по тоя въпросъ. Тази мисль е: не недѣли и мѣсеци, не дни, а минути, изгубени по тоя въпросъ, подкопаватъ вътрѣшното положение, вътрѣшната устойчивостъ на България въ гигантската борба, която, тъй или иначе, тя е принудена да води.

Ето защо, азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ, щото първото засѣдание слѣдъ днешното да има за дневенъ редъ на първо мѣсто интерпелацията по прѣхраната. Г. министър-прѣдседателъ трѣбва да бѣде въ всѣка минута готовъ да отговори на тази интерпелация, слѣдъ дебатитѣ, които ще станатъ. Дали г. министър-прѣдседателъ ще чака, по реда, установенъ по този въпросъ, по традицията, заведена отъ насъ, да се изкажатъ всички парламентарни групи и слѣдъ туй да даде своя отговоръ, или ще поиска да даде прѣдварително едно освѣтление по този въпросъ, това е друга работа, това ни малко занимава. Насъ ни занимава главно въпросътъ, че Народното събрание днесъ не може да се занимава съ други въпроси, дотогава, докогато не изчерпи тѣзи три въпроси, които сѣ кардинални за момента: въпроса за прѣхраната, въпроса за мира и военнитѣ цѣли на България и въпроса за цензурата. Повтарямъ, тѣ сѣ на устата на всичко мислящо въ България, на устата на всѣкого въ прѣдѣлитѣ на стара България, тѣ сѣ въ устата на ония, които сѣ на фронта и въ окопитѣ. Нека не мислимъ, че въпроситѣ, които тревожатъ насъ, народното прѣдставителство, не тревожатъ и българскитѣ граждани по селата и градоветѣ; още повече тѣ тревожатъ ония, които сѣ въ окопитѣ, г-да, защото тия хора искатъ да знаятъ, както основателно се забѣлѣза по-рано, какво се върши въ тази земя тогава, когато синоветѣ на България проливатъ кръвта си за обединението на нацията. И ние, въ изпълнението на нашия прѣдставителски и граждански отечественъ дългъ, поискахме свикването на тази извънредна сесия. Въ изпълнението на тоя сѣщи дългъ ние направихме тѣзи три запитвания и молимъ народното прѣдставителство да се съгласи, щото първото засѣдание

слѣдъ днешното да има за дневенъ редъ разисквания по интерпелацията за прѣхраната и слѣдъ това да дойдатъ послѣдователно другитѣ двѣ.

**Прѣдседателъ:** Има думата г. Александъръ Малиновъ.

**А. Малиновъ:** Г. г. народни прѣдставители! Въ тази минута намъ ни раздадоха вече два законопроекта: единиятъ за измѣнение на нѣкои членове отъ закона за народната просвѣта и другиятъ за дневнитѣ пари на държавнитѣ служители. Никой, въ това число и азъ, нѣма да спори, че тѣзи два законопроекта прѣдставляватъ голѣма важность; ще се намѣрятъ и други въпроси, които ще заслужатъ вниманието на народното прѣдставителство и които ще бѣдатъ изложени въ редица законопроекта. Но кой отъ васъ, кой отъ всинца ни, ще оспори, че въпроситѣ, които сѣ засѣгнати отъ нашитѣ три интерпелации, върху които вече говориха други оратори, сѣ по-важни отъ тѣзи, съ които би ни занимало правителството? Ето защо и азъ присвѣдявамъ моя гласъ къмъ онзи, който чухте тукъ: никакви други въпроси, прѣди народното прѣдставителство да се позанимае съ тритѣ въпроси, изложени въ нашитѣ интерпелации, не трѣбва да бѣдатъ разглеждани отъ Народното събрание. Тия три въпроси: за прѣхраната, за мира, за една по-голѣма свобода въ разискванията на обществените и политическите въпроси, поради своята важность, трѣбва да поѣдешествуватъ всѣкакви други. Това е съзнато — нека ми бѣде позволена тази нескромность — не само отъ насъ, прѣдставителитѣ на българската оппозиция въ Парламента, но е съзнато отъ васъ, наши тукъ политически противници, съзнато е отъ цѣлия български народъ. Тоя дневенъ редъ — за прѣхраната на народа и армията и за мира и за голѣмата свобода — не е сложенъ отъ насъ, нѣма да бѣде сложенъ и отъ бюрото на Събранието; той е сложенъ отдавна вече отъ народа и ние дължимъ да разгледаме тия въпроси. Изпълнявайки своя прѣдставителски дългъ, ние счетохме за нужно не да сложимъ наши въпроси, а да сложимъ въпроси на народа. И още прѣзъ юлскитѣ дни, ако не ме лъже паметта, на 22 юлий т. г., обединената по нѣколко въпроси оппозиция адресира до г. министър-прѣдседателя едно писмо, въ което писмо сѣ изложени тъкмо тѣзи три, назовани вече толкова пъти тукъ, въпроси. По-късно, когато оппозицията, подписавша това писмо отъ 22 юлий, по такива или други причини, не бѣ удостоена да получи отговора на г. министър-прѣдседателя, тя го сезира наново съ тия три въпроси, тя му напомни писмото си отъ 22 юлий, написа му второ писмо — го носи дата 18 септемврий — и най-послѣ ние бѣхме честити на това второ писмо да получимъ отговора на г. министър-прѣдседателя, да получимъ царския указъ, съ който се свиква Народното събрание на извънредна сесия, за да можемъ на първо мѣсто, прѣди всички други въпроси, да се занимаемъ съ онѣзи въпроси, които сѣ сложени въ писмото отъ 22 юлий т. г. Г. г. народни прѣдставители! При това положение азъ искамъ да вѣрвамъ, че правителството ще чуе нашия гласъ, ще го посрѣщне добръ. Не знамъ дали азъ се мамя, но искамъ да вѣрвамъ, че г. министър-прѣдседателъ на всички идящи отъ тия банки (Сочи лѣвницата) гласове: „Турете на първо мѣсто на дневенъ редъ интерпелациитѣ“, ще отговори: „Да, тѣ ще бѣдатъ поставени“. Ще бѣдатъ ли поставени въ четвъртъкъ — толкова по-добръ — въ петѣкъ или събота, или понеделникъ най-късно, не зная; моята мисль е друга: че тия въпроси трѣбва да прѣдшествуватъ всички други. И въ тази смисль, отъ името на оная парламентарна група, която прѣдставлявамъ азъ тукъ, отправямъ моята молба къмъ г. министър-прѣдседателя.

**Прѣдседателъ:** Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

**Д. Драгиевъ:** Г. г. народни прѣдставители! Чухме краткото съдържание на прочетенитѣ нѣколко интерпелации; по-обстойно това съдържание ще има да го чуемъ, когато стане разглеждането на ония въпроси, които тѣ засѣгатъ. Сега, безъ много говорене, на основание правилника, прѣдстои ни да опрѣдѣлимъ деня, въ който тѣзи интерпелации трѣбва да бѣдатъ поставени на разглеждане. Кой трѣбва да бѣде този день? Ето въпросътъ, който може да възбуди спорове. Дано не дойдатъ тѣзи спорове до неразбирателства, до недоразумѣния, дано денятъ за разглеждане на тия интерпелации не бѣде поставенъ споредъ онзи юрнекъ отъ миналото, по който сѣ поставяни досега интерпелациитѣ въ нашия Парламентъ. Вие знаете, какъ е ставало това досега въ едно или друго врѣме. Интерпелациитѣ

сж разглеждани много пъти, когато даже е прѣминалът интересът, времето за тѣхното разглеждане. Интерпелации, подавани въ началото на сесията, сж оставяни за къмъ срѣдата, оставяни сж за послѣдния денъ на 4 или 5-мѣсечната сесия. Съ тѣзи интерпелации днесъ така ли пакъ ще бѣде? Искамъ да вѣрвамъ, че не. Съ тѣзи интерпелации може ли така да бѣде? Не, по никой начинъ. Времето за разглеждане на тѣзи интерпелации трѣбва да бѣде по възможностъ най-скоро; денътъ на тѣхното разглеждане трѣбва да бѣде най-близъкъ. Азъ нѣма да посочвамъ, дали трѣбва да бѣде четвъртъкъ или понеделникъ; той е посоченъ самъ по себе си. Този денъ се явява прѣдрѣшенъ. Отъ какво и отъ кого е прѣдрѣшенъ? Той е прѣдрѣшенъ, споредъ мене, отъ слѣднитѣ обстоятелства. Първо, въпросътъ за деня за разглеждане на интерпелациитѣ е прѣдрѣшенъ съ самия фактъ, че тѣ прѣдшествуватъ всѣки другъ проектъ, всѣки другъ въпросъ, който въ тази сесия се е явилъ досега или има да се яви. Тѣ се явяватъ на първо мѣсто и слѣдъ тѣхъ идатъ днесъ раздаденитѣ два законопроекта. Съ друго едно обстоятелство още е прѣдрѣшенъ денътъ за разглеждане на тия интерпелации: то е тѣхната важностъ въ сравнение съ всички други въпроси, които до денъ днешенъ, било опозицията, било болшинството, било министритѣ, сж прѣдъявили за разглеждане тукъ въ Камарата. Какви други въпроси ние имаме до този часъ поднесени въ Камарата за разглеждане? Само два въпроса, само два законопроекта: единътъ законопроектъ е за дневнитѣ пари на държавнитѣ служители въ военно време, а другиятъ законопроектъ, ми се струва, е законопроектътъ за бѣдация медицински факултетъ. Не искамъ да отричамъ важността на тѣзи два въпроса, но нѣма да се намѣри човѣкъ нито отъ тази страна (Сочи лѣвицата), нито отъ онази страна (Сочи дѣсницата), нито отъ министерската маса, нито въ България, за да не кажа и другадѣ, който, като сравни по важностъ въпроситѣ въ интерпелациитѣ съ въпроситѣ, засѣгнати въ тѣзи два законопроекта, да не се измѣне прѣзъ глава и съ Парламентъ, и съ правителство, ако ние дадемъ прѣднина въ нашия дневенъ редъ на въпроситѣ за дневнитѣ пари на държавнитѣ служители и за медицинския факултетъ. Не отричамъ, казвамъ, важността на тѣзи въпроси, ще се занимаемъ съ тѣхъ, но никой не може да има дързостта да каже, че тѣзи въпроси могатъ да прѣдшествуватъ разглеждането на онѣзи голѣми сѣдбоносни въпроси, които интерпелациитѣ засѣгатъ. Прочее, второто обстоятелство, което прѣдрѣшава деня за разглеждане на тѣзи интерпелации, е важността голѣмата, грамадната важностъ на самитѣ въпроси, що тѣ засѣгатъ.

Трето едно обстоятелство тоже прѣдрѣшава деня на тѣхното разглеждане. Кое е то? То е онова разбирателство, което е станало между прѣдставителитѣ на нѣколко политико-обществени групи, между прѣдставителитѣ на нѣколко парламентарни групи и между г. министър-прѣдседателя, отпослѣ изразено въ съгласието на цѣлия Министерски съвѣтъ и на държавния глава. Тази сесия, ако се бѣше свикала изключително по инициативата на правителството, безъ всѣка намѣса на опозицията, тогава правителството щѣше да бѣде въ по-полно право, ако въпроситѣ не бѣха отъ такава голѣма важностъ, да каже: „Азъ свиквамъ сесията, азъ съмъ опрѣдѣлилъ въ дневния редъ работата на това Народно събрание; вашитѣ въпроси, които повдигате, не сж отъ такава голѣма важностъ; тѣ могатъ да потърпятъ малко повече“. Но начинътъ, по който бѣ свикана тая сесия, е малко особитъ. Тя се дължи толкова на инициативата на правителството, колкото и на инициативата на опозицията. Свикването на тая сесия се дължи на едно разбирателство, на едно съгласие между опозицията и правителството за обсъждане именно на тѣзи три най-голѣми въпроса, които сж засѣгнати въ тѣзи интерпелации. Наистина, тѣзи въпроси не ги виждаме въ тронното слово, но тѣ мълчаливо, негласно тамъ съществуватъ. Тѣ съществуватъ и ние, като искаме тѣзи въпроси да бѣдатъ разглеждани, мислимъ, че правителството по никой начинъ не ще се противопостави на това наше искане, защото то прѣдварително се е съгласило, че тѣзи въпроси именно сж толкова важни, че налагатъ една извънредна сесия, ако ще би и съ 13 дена по-напрѣдъ отъ редовната. За тѣхъ е свикана сесията, а не за дневнитѣ пари, не за медицинския факултетъ. България е търпѣла за него 40 години и може да търпи разглеждането на законопроекта за тоя медицински факултетъ да се отсрочи съ 13 дена, за редовната сесия. Можемъ да окайваме бѣдственото положение на нѣкои държавни служители поради голѣмата скупотия на живота, можемъ да удовлетвориимъ тѣхната

молба, която е намѣрила удовлетворение въ този законопроектъ, всичко това можемъ да направимъ, но чиновничеството нѣма да натяква нито на българското правителство, нито на болшинството, нито на опозицията, ако дадемъ прѣднина — както сме се споразумѣли прѣди нѣколко време съ правителството — на тѣзи голѣми въпроси, които ще съставятъ сега дневния редъ на Камарата. И ето третото обстоятелство: разбирателството между опозицията и правителството по свикване на Камарата. Това трето и много важно обстоятелство разрѣшава така сжщо и деня, въ който трѣбва да бѣдатъ поставени на разглеждане тѣзи интерпелации. И вие всинца виждате, кой трѣбва да бѣде този денъ. Той не се именува и не може да се именува нито понеделникъ, нито четвъртъкъ. Той има само едно име: идното засѣдание. За кога правителството ще насрочи това идно засѣдание — то може да посочи четвъртъкъ или понеделникъ — нека това право бѣде негово — но онова, за което ние настояваме и противъ което то не може да бѣде, то е разглеждането на интерпелациитѣ да стане въ идното засѣдание, поради съображенията, които накратко тукъ изложихъ.

**Д-ръ Н. Сакаровъ:** Само да не стане подиръ 13 дена.

**Д. Драгиевъ:** Г. г. народни прѣдставители! Ако правителството нѣма да усвои, ами ще измѣни на това гледище, което е негово гледище и на което то е застанало въ деня, когато се е съгласило да свика Камарата; ако то днесъ измѣни — азъ се надѣвамъ, че то нѣма да измѣни — но ако то рече да измѣни, страхувамъ се онѣзи хора пакъ — болшинството — да не му измѣнятъ. (Смѣхъ въ лѣвицата)

Азъ се надѣвамъ, че то нѣма да измѣни на това гледище; тѣзи въпроси ще прѣдшествуватъ всѣка друга работа, която се явява като дреболия въ сравнение съ тѣхната важностъ и въ пълно разбирателство и съгласие съ насъ ще опрѣдѣли идното засѣдание за разглеждане на тѣзи сѣдбоносни въпроси. Азъ нѣма да правя този апелъ къмъ него отъ мое име. Този апелъ е направенъ въ самото тронно слово. Въ самото тронно слово се съдържа единъ апелъ за разбирателство. Ето часа, ето деня, ето пробния камъкъ за това разбирателство. Ще можемъ ли ние да се разберемъ или не? И ако днесъ въ този часъ ние не можемъ се разбра, това ще бѣде бѣлѣгъ, че и по-нататѣшното разбирателство, въпрѣки нашитѣ желанія, ще бѣде мжчно. И вината за това нѣма да падне върху насъ, а ще падне върху ония, които, като ни отправятъ зовъ за разбирателство, първи отклонятъ подадената ржка за подобно разбирателство, ако не опрѣдѣлятъ идното засѣдание за разглеждане на тѣзи сѣдбоносни въпроси.

**Прѣдседателтъ:** има думата г. Тодоръ Теодоровъ.

**Т. Теодоровъ:** Искамъ да покажа необходимостта отъ поставяне на дневенъ редъ тѣзи интерпелации, за които и нашитѣ другари настояваха, и присѣдинявамъ къмъ това не само моя гласъ, но и гласа на цѣлата група, къмъ която принадлежа. Мисля, че нѣма абсолютно никакви прѣпятствия, за да бѣде уважено нашето настоятелно искане. Азъ даже, като рискувамъ да кажа за шести пътъ вече изказаната мисль, ще констатирамъ тукъ, и г. министър-прѣдседателтъ е първиятъ, който ще потвърди това, че по този въпросъ между правителството и опозицията, прѣдставена отъ тѣзи шестъ групи, има даже формално съгласение прѣдварително. Въ какво се състои това (формално съгласение? То не може да се откаже. То се състои, г. г. народни прѣдставители, въ слѣдното: че шестъ опозиционни групи отъ началото на мѣсець юлий т. г. се събираха, съвѣщаваха и намѣриха, че е дошло вече време да се поставятъ на разискване въ Народното събрание тѣзи три въпроси, съ които ни сезиратъ тѣзи три интерпелации. Тѣзи шестъ групи не се съединиха тамъ, за да свалятъ правителството, за да правятъ държавенъ прѣвратъ или да злоумышляватъ противъ държавния редъ, или противъ свободата на гражданиитѣ, или да вършатъ каквото и да е осждително дѣло. Тѣ поискаха да се положатъ на публично разискване въ Камарата тѣзи въпроси, защото още въ юлий мѣсець тѣзи шестъ групи дойдоха до убѣждението, че тѣзи въпроси трѣбва да се разискатъ частъ по-скоро въ Камарата и да получатъ своитѣ разрѣшения отъ нея. По тѣзи въпроси тѣзи групи мислѣха и мислятъ и сега повече отколкото всѣки другъ пътъ, че е належаще да се вземе рѣшение, че е належаще да се чуе думата на правителството, да се чуе подиръ това думата на Народното събрание и че тая належащностъ да се чуе думата ни не е

само за насъ тукъ, за българитѣ на фронта и българитѣ въ тила, но е нужна и за нашитѣ съюзници и за нашитѣ приятели дорѣ. На 22 юлий бѣше отпратено писмо на г. министъръ-прѣдседателя отъ тѣзи групи, въ което се излагаше нуждата да се свика Народното събрание на извънредна сесия, за да разисква именно тѣхъ. На 18 септемврий бѣше му повторено това искане. На 28 септемврий г. министъръ-прѣдседателятѣ опрѣдѣли на всичкитѣ, които се подписаха въ това писмо до него, срѣща въ Министерския съвѣтъ между тѣхъ и него. Е добръ, въ тази срѣща именно се обсъди този въпросъ: има ли нужда, когато Камарата ще се свикава по конституцията на 28 октомврий на обикновена редовна сесия, да се свика тя на извънредна нѣколко дена по-рано? Този въпросъ бѣше дебатиранъ, и опозицията, лицата, които присѣдствуваха тамъ — и азъ бѣхъ въ това число — изложиха на г. министъръ-прѣдседателя онѣзи поведителни причини отъ общественъ и народенъ характеръ, а не отъ партизански или партийнъ интересъ, които налагатъ това разискване. Тамъ бѣха прѣдставени мотивитѣ, защо тѣ трѣбва да бѣдатъ разисквани денъ по-скоро, безъ да се чака настѣпването срока на редовната сесия, и г. министъръ-прѣдседателятѣ, въ резултатъ на тѣзи разисквания, слѣдъ като изслуша шестъ души отъ насъ, заяви, че той нѣма нищо противъ това, че той ще сезира съ въпроса Министерския съвѣтъ и държавния глава, отъ когото това ще зависи не по-малко, и ако получи тѣхното одобрение, ще ни свика на извънредна сесия. И когато получи съгласието на Министерския съвѣтъ и държавния глава, той съобщи по телефона на г. Гешова, като най-старъ отъ тѣзи, които бѣха при него, че въпросътъ е разрѣшенъ и извънредната сесия се свика. Какво значи всичката тази прѣдистория, г. г. народни прѣдставители, за г. министъръ-прѣдседателя, за васъ и за насъ? Това означава, че г. министъръ-прѣдседателятѣ, а слѣдъ него правителството, цѣлиятъ Министерски съвѣтъ и държавниятъ глава сѣ единодушно признали, какво въпроситѣ, съ които ние искаме да се сезира Народното събрание, за да не се разискватъ тѣ въ кафенетата и въ частни разговори, трѣбва да получатъ дълго освѣтление, както прилича да става това въ живота на единъ свободенъ народъ съ парламентарно управление, какъвто сме ние, и затова Народното събрание трѣбва да се свика на извънредна сесия.

Впрочемъ, когато ние депозирахме на бюрото тѣзи три интерпелации, ние мислѣхме, че не правимъ нищо друго, освѣнъ че изпълняваме онова задължение, което поехме прѣдъ правителството и прѣдъ другаритѣ тукъ да обяснимъ нуждата отъ разискването на извѣстни въпроси; да кажемъ ние нашето мнѣние, да каже и правителството своето мнѣние, слѣдъ това, кажете и вие, господа, които не сте подписали тѣзи интерпелации, вашето мнѣние, и въ резултатъ да се получи едно рѣшение, което ще бѣде вече не рѣшение на тази или онази група, на съединена опозиция или на болшинството, а на българското Народно събрание, респективно на българския народъ. Ние искаме българскиятъ народъ да чуе какво казва неговата върховна властъ — Парламентътъ, искаме да чуе външниятъ свѣтъ — и по заблѣжете добръ — какъ ние искаме да се управляваме и прѣхранваме вътрѣ, какво гонимъ съ войната, какви сѣ нашитѣ военни цѣли, отъ какво ние можемъ да отстъпимъ, на какво ще настояваме и докога ще настояваме. Ако това е така и ако ние въ тронното слово чухме още въ първитѣ му два реда, че въ сѣдбоноснитѣ врѣмена, които прѣживѣваме, ползата отъ разбирателство, отъ сътрудничество между правителството и Народното събрание е безспорна, или най-голяма — такава е фразата тамъ — ние нѣма нужда да ви доказваме сега или да убѣждаваме правителството, че е нужно да се пристѣпи къмъ разрѣшение на тѣзи въпроси. Всички хора, които не сѣ посветени въ тѣзи прѣговори и разговори, ще се питатъ и се питатъ и днесъ: защо е свикана извънредната сесия? Радославовъ щѣлъ да си даде оставката, казваха едни — търсейки обяснение на въпроса, и всички други се питаха, защо е свикано Народното събрание? Отговорътъ, който се даде, бѣ, че ще се разискватъ именно тѣзи въпроси, засѣгнати въ притѣ интерпелации. Ако отъ деня на откритието на Народното събрание, ако отъ 28 септемврий насамъ, слѣдъ тѣзи рѣшения, за които вече азъ ви говорихъ сега, има да се е случило нѣщо, което прѣпятствува да се пристѣпи къмъ разглеждане на тѣзи въпроси, ще ни го каже правителството. Но азъ не вѣрвамъ: не вѣрвамъ Министерския съвѣтъ, правителството и прѣдседателятѣ на Министерския съвѣтъ да сѣ разкажали за това тѣхно рѣшение. Напротивъ, азъ съмъ убѣденъ, че днесъ ние всички сме пакъ тѣй съгласни, както и по-рано, върху нуж-

дата тѣзи въпроси да получатъ своето мѣродавно разрѣшение и освѣтление въ Народното събрание. Възражения могатъ да се появятъ само отъ два вида: или да се каже, че има въпроси, които сѣ по-бързи отъ тѣзи, които сѣ изникнали прѣзъ това врѣме и не позволяватъ да се оставятъ за подирѣ, или пъкъ че правителството не е готово, не е достатъчно подготвено, за да може да пристѣпи къмъ разискване на тѣзи въпроси. За първото нѣщо не може да се говори. Азъ прѣдполагамъ, убѣденъ съмъ даже, че никой въ това Събрание — въ това число и г. министъръ-прѣдседателятѣ — нѣма да твърди, че законопроектитѣ, съ които току-що бѣхме сезирани — за откриване на медицинския факултетъ или за увеличаване добавъчното възнаграждение на чиновницитѣ — сѣ отъ такова бързо естество. Добавъчнитѣ дневни и безъ това ще се дадатъ отъ деня на мобилизацията. Значи, и подиръ 15 дни да разгледаме този законопроектъ, и подиръ 15 дни да го гласуваме, понеже той ще има обратна сила, нѣма никой нищо отъ това да загуби, ако се забави. Колкото се отнася до медицинския факултетъ, не може да се намѣри никой да твърди, че това е толкова нагълъта нужда, че ако не се разрѣши сега, или въ слѣдующето засѣдание, прѣзъ този мѣсець, или въ тази сесия, ще послѣдва нѣкаква вреда за България, за нейното развитие или съществуване. Тотава остава кой въпросъ? Остава въпросътъ дали правителството е готово или не да приеме разискването. Правителството не може да каже, че не е готово да размѣни съ насъ мисли по въпроса за прѣхраната на България. По този въпросъ правителството получава освѣтления всѣки денъ, както сме освѣтлени и ние по нашему. По този въпросъ има нужда само отъ разбиране, и, ако искате, това не е една интерпелация, която да се отнася до нѣкой извѣстенъ фактъ, до нѣкое дѣло на нѣкой чиновникъ, за да има нужда съответниятъ министъръ да изучи какъ стои тази работа, какъ стоятъ тѣзи обстоятелства, за които го питатъ, върни ли сѣ или не, какво мисли да направи, или пъкъ има нужда да събере данни, за да ни освѣтли; то е единъ въпросъ, който всѣки денъ, всѣка нощъ, сутринъ и вечеръ, занимава умоветѣ на всички. Може да се каже, че днесъ всичката наша умствена дѣятелностъ, на всички български, се заключава въ това: какво има на бойното поле, какъ ще се свърши войната и, второ, какъ да се изхранимъ. Това сѣ двата въпроса, които всѣки денъ ни занимаватъ много повече, отколкото въпросътъ, че има ли медицински факултетъ или не или кога ще се открие той. И не може правителството да не бѣде готово. Не, ние сме съгласни, че, ако за правителството сѣ нужни 1, 2, 3 дена, за да може изчерпателно да говори въ Камарата по този въпросъ, да го почакаме. Обаче ние не сме съгласни, както г. прѣдседателятѣ ни каза, че „ще съобщи тѣзи интерпелации на правителството“ — респективно на министъръ-прѣдседателя и ни прѣдложи да чакаме той да каже, кога ще бѣде готовъ да отговори. Не, г. министъръ-прѣдседателю, и не, г. г. народни прѣдставители! Тѣзи запитвания, които сѣ поставени въ случая, не сѣ отъ естество на онѣзи, които могатъ да търпятъ отлагане. Азъ бѣхъ единъ отъ онѣзи, които най-много настоявахъ г. министъръ-прѣдседателятѣ да свика Камарата на извънредна сесия за разглеждане въпроса за прѣхраната, защото му казахъ, че подиръ нѣдѣля, двѣ, четири, докато дойде редовната сесия, ще бѣде, може би, късно, и хиляда и триста таланти въ нашето Народно събрание не ще могатъ да намѣрятъ срѣдство да нахранятъ гладнитѣ хора или какъ да изхранятъ една страна, която нѣма вече достатъчно хранителни продукти. Този въпросъ не търпи отлагане, и онзи, който го отлага по една или друга причина, който забавя неговото разрѣшение, взема голѣма отговорностъ, неоправима отговорностъ не прѣдъ Народното събрание, а прѣдъ историята, прѣдъ съдбата, прѣдъ съществуването на народа и държавата. Защото въпросътъ за прѣхраната, казахъ го, казвамъ го и сега — не искамъ да влизамъ въ съществуване на въпроса и не му е сега мѣстото, нито врѣмето — е най-сѣдбоносниятъ въпросъ не само у насъ, но у всички народи, които воюватъ и които сѣ неутрални. Въпросътъ е, какъ да изтърпимъ докрай, защото всички изповѣдватъ, воюващи и невоюващи, че който изтърпи до край и който най-послѣ обидѣ и не умре отъ гладъ, той ще побѣди. Можемъ ли такъвъ единъ въпросъ да прѣнебръгнемъ, да нѣмаме врѣме да го изучимъ, защото ще се занимаваме съ друго? Това би било да се поеме една страшна отговорностъ, която, азъ съмъ убѣденъ, г. министъръ-прѣдседателятѣ нѣма да поеме и нѣма да иска да осуети, да забави или отложи безъ нужда за продължително врѣме разискването по този въпросъ. Съзнавайки това и съзнавайки, че въпросътъ за прѣхраната е въпросъ, който не може да възбуди подо-

рѣшението за нѣкои партизански цѣли, защото прѣхраната не може да стане нито по либералски по единъ начинъ, или по демократически по другъ, или по социалистически по трети — прѣхраната си е прѣхрана, еднакво за всички, всички искатъ да ядатъ и ядатъ все сѣщото: хлѣбъ, сирене, масло и т. н., на каквато партия и да принадлежатъ. Затуй ние искаме, затуй ние молимъ, затуй ние настояваме, щото именно тази интерпелация, която е най-малко партизанска, а въ сѣщото врѣме най-спѣшна, да се постави веднага на дневенъ редъ, като още днесъ се опрѣдѣли датата за нейното разглеждане. Не се ли направи това, ще се даде основание да се подозира, да се мисли, може би, свършено неоснователно, че правителството се бои отъ тѣзи дебати, че правителството иска да ги забави, че правителството иска да ги отложи или осуети, а това, съгласете се, че би било най-страшно нѣщо въ ума на хората, които се страхуватъ за утрѣшния день, за утрѣшната си прѣхрана.

Другитѣ въпроси, безспорно, че и тѣ трѣбва да получатъ своето разрѣшение, но тѣ трѣбва да отстъпятъ първенството на този, защото този е по-спѣшенъ. Защото и свободата на печата, и една по-малка цензура или никаква цензура сѣ обстоятелства, които отстъпватъ на хлѣба и на глада, и то е най-висшиятъ аргументъ. Нѣма съмнѣние, че признавайки и неговата важностъ, ще дойде врѣме да се разисква и той, и по него ще си кажемъ всички мнѣнието, ще го кажете и вие, и ще вземемъ едно извѣстнорѣшение. Така сѣщо и въпросътъ за военнитѣ цѣли би могълъ да търпи нѣколко дена подиръ първия, защото тѣзи военни цѣли могатъ да бѣдатъ прокламирани, могатъ да бѣдатъ освѣтлени, могатъ да бѣдатъ уяснени и за насъ, и за други, и една недѣля по-късно. Тѣ трѣбва да бѣдатъ освѣтлени, за да се не тревожатъ и безпокоятъ умоветѣ и духоветѣ, но въпросътъ за прѣхраната не търпи никакво отлагане.

Заклучавамъ, че прѣдъ видъ на важността не, а прѣдъ видъ на особената неотложностъ на въпроситѣ, съ които ние сезираме Народното събрание, чрезъ тѣзи интерпелации, и прѣдъ видъ на това, че се намираме въ една извънредна сесия, оправданието на която може да се намѣри само ако тѣзи отъ бързъ характеръ въпроси се разрѣшатъ въ продължение на нейното траене, нищо нѣма по-логично, нищо нѣма по-естествено, нищо нѣма по-справедливо отъ това, дѣто ние, подписавшитѣ тѣзи интерпелации, молимъ и настояваме и прѣдъ Народното събрание и прѣдъ правителството да не се проливятъ да се занимаемъ съ тѣзи въпроси, защото за никого отъ насъ нѣма оправдание за друго поведение. Ние не искаме да наложимъ нашитѣ възгледи, ще се подчинимъ всички на рѣшението на Народното събрание по тѣзи въпроси, но ще се противимъ по всѣкаквъ начинъ на отлагането на тѣхното разглеждане.

Мисля, че не съмъ азъ послѣденъ — ще чуемъ и други господа — но азъ съмъ въ съгласие съ всички други мои другари, които сме подписали тѣзи интерпелации, да настояваме най-енергично, щото още сега, слѣдъ тѣхното прочитане, и като се има прѣдъ видъ тѣхното естество, което нѣма да изиска, щото министърътъ да ни даде не-прѣмѣнно нѣкои опрѣдѣлени данни или да изиска нѣкоя особена провѣрка, да се поставятъ на дневенъ редъ за първото заседание, което ще се опрѣдѣли днесъ, което може да бѣде подиръ день, подиръ два или подиръ три, но нека се види, че Народното събрание, въ съгласие съ правителството, се занимава, прѣди всичко, съ въпроса за прѣхраната и е свикано затова на извънредна сесия, за да разисква и рѣши съ въпроса за прѣхраната на отечеството, за прѣхраната на България прѣди всички други, слѣдъ това за нейнитѣ идеали, военни цѣли и др. и слѣдъ това за свободата, която трѣбва да сѣществувва въ разискването на общественитѣ въпроси вътрѣ въ страната.

Не се ли направи това, отговорността нѣма да бѣде наша, че ние сме искали да бѣдемъ, както каза г. Драгиевъ, въ разбирателство съ правителството, че ние сме искали да бѣдемъ въ контактъ съ него и сме искали да прѣсѣдѣваме обществени цѣли, но че правителството се е поставило и този пътъ напрѣки на толкова естествени, толкова справедливитѣ наши намѣрения и желания. Думата има правителството.

**Прѣседателътъ:** Думата има г. министъръ-прѣседателътъ.

**Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ:** Никой не е искалъ да скрие, че 13 души народни прѣдставители къмъ края на мѣсець юлий ми бѣха писали едно писмо, въ което казваха, че правителството трѣбва да рѣши да се

свика Народното събрание на извънредна сесия за много важни работи. Казвамъ, никой не е искалъ това да го скрива и да отнема онова право, което сѣ имали тия народни прѣдставители, като сѣ отправили писмо до мене. Обаче трѣбва да се признае, че не се доизказа всичкото по това писмо. Слѣдъ туй писмо е получилъ отговоръ г. Гешовъ отъ мене, съ който азъ канѣхъ подписавшитѣ писмото да дойдатъ, ако обичатъ, за да чуя отъ устнитѣ имъ обяснения въ що се състои тая неотложна работа, тая спѣшностъ за свикване на Народното събрание на извънредна сесия. Слѣдъ два или три дни, не помня добръ, азъ получихъ отговоръ отъ г. Гешовъ, въ който казва: „Понеже повечето отъ подписавшитѣ отсъствуватъ отъ София, не мога да Ви отговоря; по-нататъкъ, когато дойдатъ или когато се споразумѣемъ, ще Ви явя“. Подиръ туй азъ заминахъ отъ София. Едва къмъ 18 миналия мѣсець получихъ второ писмо и на което отговорихъ, че ги поканявамъ да дойдатъ въ Министерския съветъ, за да се обяснимъ. Ние не бѣгаме отъ Народното събрание, защото азъ и тогава го заявихъ, и тукъ съмъ го заявявалъ, което подчертавамъ и сега, че нашата сила е въ Народното събрание. Ето защо не е имало нужда да се убѣждаваме, но да се обяснимъ за момента трѣбва ли да свикаме извънредна сесия или не, толкова повече, че оставаше само единъ мѣсець до 28 октомврий — деня за обикновената редовна сесия. Забѣлѣзахъ, че всички господа бѣха единодушни и заявиха отъ името на своитѣ групи, че настояватъ да се свика Събранието на извънредна сесия, колкото е възможно по-скоро. Азъ изпълнихъ единъ дѣлъгъ да вида Събранието на извънредна сесия.

Веднѣжъ свикано Събранието на извънредна сесия, ще разисква по ония важни работи, за които е свикано. Къмъ важнитѣ въпроси — другитѣ не ги считамъ толкова жизнени — е тоя за прѣхраната на армията, която е на фронта, и за прѣхраната на народа, когато отъ много мѣста се слуша, че храната не била достатъчна тая година. Значи, нѣмаше защо, г. г. народни прѣдставители, тукъ да се убѣждаваме трѣбва ли да се турятъ на дневенъ редъ тия въпроси чрезъ интерпелациитѣ или не — това е разрѣшено, както каза г. Драгиевъ.

При всичко туй азъ мисля, че внасянето на законопроекти въ Събранието не е никаква грѣшка, защото тѣ не се внасятъ съ тази цѣль да се прѣчи на другитѣ въпроси, но на основание на тронното слово, въ което е казано, че такива законопроекти ще се внасятъ въ Народното събрание на разискване и гласуване. И тѣ не прѣчатъ въ нищо, макаръ че сѣ раздадени днесъ — това, мисля, е за похвала на министритѣ, които сѣ прибързали и сѣ ги внесли въ Народното събрание.

Интерпелациитѣ се докосватъ до въпроси, които щѣха да се внесатъ отъ самото министерство, защото и въ другитѣ сесии въпросътъ за прѣхраната е внасянъ на разглеждане въ Събранието отъ правителството. Всички мѣрки, които сѣ вземани по прѣхраната въ продължение на двѣтри години, сѣ гласувани отъ болшинството. Всичко, което се е рѣшавало по прѣхраната, изпълнявало се е отъ правителството. Въ тоя случай, понеже прѣхраната всѣки день иска нови нужди, естествено е, че трѣбва да се допълва законътъ за прѣхраната, по който се дѣйствува. Това правятъ навсѣкъдѣ: въ никоя държава досега не е останалъ законътъ за прѣхраната отъ началото и до края единъ и сѣщъ. Въ всички държави, воюващи и невоюващи, законитѣ по прѣхраната се измѣнятъ, допълватъ споредъ нуждитѣ и споредъ обстоятелствата. Значи и ние трѣбваше да внесемъ извѣстни подобрения, които сѣ по-черпени отъ нуждата, които сѣ указани отъ практиката по прѣхраната. Но тъй или иначе, народнитѣ прѣдставители отъ опозицията останаха послѣдователни и още при отварянето на сесията дадоха тѣзи интерпелации, които да се турятъ на дневенъ редъ и да се разискватъ, и да чуятъ мнѣнието на правителството и да се взематъ съответнитѣ рѣшения. Нѣма защо да се мисли и да се прѣдполага, че ние ще искаме да се отложи разискването по тѣзи въпроси. Особено по въпроса за прѣхраната ние бързаемъ повече отколкото интерпелаторитѣ. Въпросъ е само кога да се турятъ на дневенъ редъ. Азъ още не съмъ получилъ прѣписъ отъ интерпелациитѣ, а г. Кирковъ иска веднага да пристѣпимъ къмъ разискване.

**Отъ крайната лѣвица:** Боите ли се?

**Министъръ-прѣседателъ д-ръ В. Радославовъ:** Азъ не се боя по материята, тя ми е извѣстна много добръ, но все-таки по прѣхраната има извѣстни точки, на които

търбва да се тури още по една точка отгорѣ. Слѣдователно, не може току-тъй, както мисли г. Кирковъ, защото, ако ще вършимъ сериозна работа, ще търбва да я вършимъ, а не само така веднага да отговаряме. Ще отговоря на интерпелацията и още въ периода на извънредната сесия, т. е. до 28 т. м. Азъ не искамъ да се ползувамъ отъ правилника, който ми дава срокъ двѣ недѣли да отговоря. Не искамъ да се ползувамъ отъ това право, искамъ да се турятъ на дневенъ редъ интерпелациитѣ по прѣхраната още въ първото засѣдание, което ще имаме слѣдъ днешното. Но туй засѣдание, ще моля, да не бѣде тази недѣля, а въ понедѣлникъ. Тѣй щото, ще моля Събранието да вземе рѣшение интерпелацията по прѣхраната да се тури на дневенъ редъ още въ слѣдующето засѣдание, което да стане въ идущия понедѣлникъ. Ще моля госюдата, които правятъ интерпелациитѣ, да се изкажатъ прѣд-

варително по тѣхъ, защото не знамъ кое ще бѣде интересно, кое не, и слѣдъ като ги изслушамъ, ще да кажа и азъ мнѣнието на правителството.

Вѣрвамъ, че съ това се изчерпва дневниятъ редъ днесъ и ще моля вдигането на засѣданието. (Ржкоплѣскане отъ дѣсницата и дѣсния центъръ)

**Прѣседателъ:** Които приематъ прѣдложението на г. министъръ-прѣседателя, слѣдующето засѣдание да бѣде въ понедѣлникъ, въ което да се занимаемъ съ интерпелациитѣ по прѣхраната, да си вдигнатъ ржката. (Единодушно) Прието.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 5 ч. 45 м. вечеръта)

Прѣседателъ: Д-РЪ Д. К. ВАЧОВЪ

Секретаръ: П. ПАНАЙОТОВЪ

За началникъ на стенографското бюро: ТР. ДИМИТРОВЪ